

DE OMSCHAKE- LAAR

De bodem staat centraal in de keuze voor en in de volgorde van de gewassen, de grondbewerking en de bemesting.

MAATSCHAP KLAASSE BOS
HEEFT ALLES OP ORDE

VERTROUWEN EN RUST

Na terugkomst van zoon Wouter van een biologisch bedrijf in Duitsland besloten ze het akkerbouwbedrijf in Dronten om te schakelen. Eigenlijk waren de grootste stappen al gezet. De percelen in omschakeling zijn ingezaaid met luzerne of gras-klover. Eind dit jaar hebben alle percelen op de huiskavel de status 'biologisch'.

TEKST LEEN JANMAAT | FOTO'S LEEN JANMAAT EN ANNA ZWIJNENBURG

Eigenlijk zijn we niet geschikt voor dit artikel be-
toegt Wouter: "Omschakelen heeft ons meer rust
gegeven en voor de rest loopt het op rolletjes." Met
wat doorvragen komen we uit bij het bodembeheer. Het
duurzaam beheer van de bodem is ingezet na het diep-
ploegen in 2002. Gerrit Klaasse Bos was al aangesloten
bij stichting Veldleeuwerik en leerde veel over de bodem
en verantwoord beheer ervan. Gerrit heeft daarop heel
bewust gekozen voor lange termijninvesteringen in de
bodem door het bouwplan te extensiveren met 50 pro-
cent granen (met 1:6 consumptieaardappel, 1:6 peen en
1:6 uien), maximaal groenbemesters en ondiep ploegen

met de ecoploeg. De bemesting werd steeds verder ver-
schoven naar organische mest. Vaste mest en drijfmest
werd de basis, zo nodig gecorrigeerd met een eenmalige
gift stikstofkunstmest. Deze investeringen betalen zich
nu inmiddels uit in een mooie bodem. Maar zolang je
gangbaar boert, blijft er onrust omdat je zo nodig wilt
ingrijpen. Bij biologisch telen, moet je vooraf investeren
zodat de risico's na inzaaien beperkt zijn. Dat geldt vooral
ook voor het onkruid, het teeltplan is een basis om de
onkruiddruk laag te houden. Daarnaast wordt de ecoploeg
in het voorjaar gebruikt om de (resten) groenbemesters
in te werken. "Als dit goed loopt, kunnen we zonder
vreemde arbeid alle percelen zelf bijhouden. Dit jaar heb-
ben we ongeveer 50 uur (per ha) werk gehad in de uien,"
is de inschatting. Dat lag vorig jaar zelfs nog wat lager.

De grondbewerking blijft beperkt tot de bovenste laag,
hiervoor is lang geleden een ecoploeg aangeschaft.
Wat er na omschakeling is veranderd, zijn de teelten.
De industriegewassen spinazie en suikermais zijn er
bijgekomen ten koste van de aardappels. Al met al zijn
vader en zoon best tevreden en een beetje trots al zul-
len ze dit niet snel zeggen. Het verhaal wordt bevestigd

VAN TAFEL NAAR KAVEL

Sinds 2016 hebben Albert Jan Olijve en Anna Zwijnenburg hun krachten gebundeld onder de noemer Van Tafel naar Kavel. Deze bedrijfsnaam is gekozen omdat de kracht schuilt in het kunnen maken van de vertaalslag van een idee aan de keukentafel naar de praktijk op de kavel. Dit vanuit een integrale benadering van bodem, bouwplan, bemesting en bodembewerkingen, waarbij de boer centraal staat. Ze begeleiden biologische en gangbare telers, maar zijn ook actief in projecten. Onafhankelijkheid is altijd een voorwaarde. Ze werken daarbij graag samen met andere experts, adviseurs, bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen.

door de gewassen op het veld. Geen hectiek, maar rust en vertrouwen komt je tegemoet. In alle veranderingen die er zijn geweest, speelt Anna Zwijnenburg een centrale rol. Ze is hier kind aan huis en adviseert en denkt al mee vanaf de tijd dat Gerrit lid van Veldleuwerik was. Reden om ook haar te bevragen.

Wat is jou opgevallen bij het bedrijf vanaf je eerste kennismaking?

Anna Zwijnenburg: “Ik maakte in 2009 kennis met Gerrit als adviseur voor de bemesting, toen nog gangbaar. Vanuit mijn achtergrond bij PPO heb ik veel interesse gekregen voor bodem, bemesting en vruchtwisseling. Het is ontzettend leuk om een bedrijf te mogen adviseren dat door het voeden van de bodem de plant wil voeden. Dit vraagt meer kennis van en vertrouwen in de bodem. De bodem staat centraal in de keuze voor en in de volgorde van de gewassen, de grondbewerking en de bemesting. Dit heeft ervoor gezorgd dat in de bedrijfsvoering een stabiele basis ontstond. Dit zien we ondermeer terug in een hoge nalivering van de bodem. In het bemestingsplan konden we steeds beter onderbouwen dat met minder mest de opbrengsten stabiel bleven. Dit gaf ons vertrouwen dat we op de goede weg zaten.”

Is omschakeling naar biologisch een verstandige keuze?

AZ: “Ja, dat is voor Gerrit en Wouter zeker goed uitgekapt. Gerrit heeft door zijn jarenlange aandacht en investeringen in de bodem een goede basis weten te leggen. En door de ervaring van Wouter in Duitsland wist hij al heel goed wat er biologisch mogelijk was. Wat heel mooi was om te zien is dat er door Wouter een nieuwe energie in het bedrijf kwam. Wouter is zich ook heel goed bewust van de waarde van het werk van zijn vader en gaat met dezelfde leergierigheid en passie hiermee verder. Het is mooi om te zien met hoeveel rust en vertrouwen ze zijn omschakeld.”

Waar let je op tijdens het omschakeltraject?

AZ: “Er is niet één gouden formule voor een succesvol biologisch bedrijf. Het systeem dat je kiest moet bij de ondernemer passen. Iedere bedrijfscontext is anders. Begin hiermee en dan rolt er uiteindelijk een omschakelplan uit waar je ook het juiste gevoel bij kunt hebben. Geef ook aandacht aan het vormen van het nieuwe netwerk dat je nodig hebt. Een omschakelcursus brengt je in contact met afzetpartners, regelgeving en vooral collega’s waar je ook na de cursus contact mee kunt houden zodat je elkaar kan helpen. Populair gezegd: je moet ook je netwerk omschakelen.”

Heb je nog tips voor bedrijven die overwegen om te schakelen?

AZ: “Anders telen kan al eerder beginnen voordat je omschakelt naar biologische teelt. Ik denk dat Gerrit en Wouter daar een mooi voorbeeld van zijn. Door meer ‘bodemboer’ te worden en na te denken over de bemesting, groenbemesters en dergelijke kun je al stappen maken, ook in je gangbare bedrijfsvoering. In veel situaties kunnen fosfaat en kali al volledig uit organische mest worden benut en is kunstmest in die vorm overbodig. Een maatregel die goed is voor bodem en portemonnee.” ■

De Ecoploeg staat in de belangstelling. Ondiep ploegen heeft als voordeel dat de organische stof bovenin blijft terwijl de gewasresten en onkruiden toch worden ondergewerkt. Inmiddels zijn er meerdere varianten beschikbaar. Bij de meeste Ecoploegen, komen de wielen niet in ploegvoor. De keuze van het type Ecoploeg hangt mede af van de gewenste ploegdiepte. Zie ook Ekoland 2012 nr 10